

“SHIFOKOR VA BEMOR MULOQATINING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI”

Masharipova Saida Rahimovna

Urganch Ranch Texnologiya Universiteti O'Qituvchisi

Anotatsiya: *Ushbu tezisda tibbiy yordam ko'rsatish jarayonida shifokor psixologiyasining muhim roli tavsiflarini ochib berishga va bemor hamda shifokor muloqotining psixologik xususiyatlari o'ziga hos tomonlarini o'rganishga bag'ishlanadi.*

Kalit so'zlar: *Bemor, shifokor, muloqot, kasallik, tuzalib ketmoq, dori, g'aroyib davolanish, suxbat.*

Zamonaviy sog'liqni saqlashda tizimida shifokorning tibbiyotga oid bilim, ko'nikmalarini psixologiya sohasi bilan birlashtirish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tibbiy faoliyatda tibbiyot xodimlari va bemorlar o'rtasida nafaqat bemorning psixologik, balki jismoniy holatini yaxshilashda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan alohida munosabatlar shakllanadi. Shuning uchun tibbiyot xodimi va bemor o'rtasidagi muloqot psixologiyasini o'rganish hech qachon o'z ahamiyatini yo'qotmaydi. Shifokor kasbi ma'lum psixologik xususiyatlarga ega. Uning oldida har doim tibbiyot xodimi va bemor o'rtasidagi muloqot psixologiyasi bilan bog'liq bo'lgan turli xil vazifalar mavjud.

Muloqot - bu ikki kishi, kommunikator va qabul qiluvchi o'rtasida ma'lumot uzatish yoki fikr almashishni o'z ichiga olgan jarayon. Muloqot ko'nikmalari "ma'lumotni boshqasiga samarali etkazish qobiliyati" jumladan, og'zaki bo'lmagan va og'zaki o'zaro ta'sir, ovoz ohanglari, iboralar, imo-ishoralar, yuz ifodalari va boshqa odam bilan muloqot qilishda foydalanadigan tana tilini anglatadi. Konsultatsiya paytida shifokorning muloqotdagi xatti-harakati bemorga etkazilgan ma'lumot kabi muhimdir. Shifokor va bemor muloqotining muhim jihatlari orasida yaxshi shaxslararo munosabatlarni rivojlantirish, tinglovchi bo'lish, ma'lumot almashish va bemorga yo'naltirilgan boshqaruv rejalarini tuzish kiradi. Yaxshi va samarali shifokor va bemor muloqoti bemorlarning o'z shifokorlariga bo'lgan ishonchini va ularning qoniqish darajasini oshiradi va bemorlarning sog'lig'iga bilvosita ta'sir qiladi, masalan simptomlarni yaxshilash va tibbiy davolanishga rioya qilish. Shunday qilib, klinik nuqtai nazardan, samarali muloqot shifokorlarning o'z bemorlariga yuqori sifatli yordam ko'rsatishini ta'minlash strategiyasining bir qismidir.

Bemor muammolarni hal qilish uchun asosiy muloqot qobiliyatlari va ko'nikmalariga ega bo'lish muhimdir. Ular, birinchi navbatda, bemor bilan

suhbatlashish, uning ichki dunyosiga kirib borish, bemorning individual psixologik xususiyatlarini yetarli darajada tushunish va boshqalarni o'z ichiga oladi. Har bir tibbiyot xodimi har daqiqada duch keladigan ushbu va boshqa ko'plab qiyinchiliklarni yengib o'tish qobiliyati shifokor va bemor o'rtasidagi muloqot psixologiyasining asosiy xususiyatidir. Ular o'rtasidagi muloqotlarning maqsadi muloqot ishtirokchilaridan biri tomonidan boshqasiga nisbatan ko'rsatiladigan tibbiy yordamdir. Shifokor bilan yaxshi muloqotda bo'lgan holda, qo'llaniladigan davolash yaxshi ta'sirga ega, yon ta'siri va asoratlari ancha kam.

Ko'pincha bemorlarda tibbiy bilim va tassavurning bo'lmasligi natijasida kelib chiqadigan qo'rquv va umidsizlik kassalikning kuchayishiga sababchi bo'ladi. Masalan boshning, terisining yuza tomirlari bog'liq sanchiqni falaj alomati, yurak pulsining pasayishi (ekstrasestolyada) yurak to'xtab qoladi deb o'ylashadi. Ko'pchilik bemorlar uchun 'infarkt' degan tashxis juda daxshatli, ular oylashadi yuragim tars yorilib ketadi yoki hech qachon ishlamaydi deb xadiksirashadi.

Kasalikni rak bo'lgandagi qorquvlarni aytmay qoya qolay. Ana o'shanday vaziyatlarda bemorning umidi shifokor hisoblanadi uning har bir so'ziga diqqat e'riborini qaratadi. Bu muloqotda shifokordan katta masulyat talab qilinadi uning birinchi navbatda o'ziga ,bilimiga.ko'nikmasiga bo'lgan ishonchi nutqida namoyon bo'lishi har qanday vaziyatda ham bemorni kasalikdan tuzatishga uning esa tuzalib ketishiga ishontira olishi lozim. Kasalik-bu ruhiy muommodir bemor kasalini davolashdan oldin avvalo uning ichki ruhiy-terapeftik ta'sir ko'rsatib u bilan muloqot qilish orqali tartibga solishi va ichki hotirjamlikka erishtirmog'i lozim.Har doim ham qolaniladigan dori darmonlarsiz ham davoga erishsa bo'ladi.Ko'pincha kassalikda aytarli o'riqlar bo'lmasa uni kuchli va kuchsiz dorilar o'rniga bir shirin so'z orqali ham davolasa bo'ladi .

Tibbiyotda «G'aroyib davolanish» tushunchasi mavjud bunda dori o'rniga bemorlarga dori shaklidagi har hil «dori»lar beriladi. Bunda bemorlar bularni shifokor yozib bergan retsept asosida ichishadi. Eng hayratlanarlisi bosh og'rig'i, migren, uyqusizlik, nevrozlar, alkogalizm,stenokardiya, revmatizm, tarqoq skleroz, gipertoniya kasaliklarda bemorlarni davolashga erishilgan. Shunga o'xshash ochlik bilan davolash, ekstrasens orqali davolash va shifokor bilan muloqotlar ham davoda ajoyin natijalarni izohlaydi. Ko'p hollarda bemordagi asl kasalik emas aksincha hosil bo'lgan psixik buzilishlar kasalikni kuchaytirib o'g'ir holatlarga olib keladi. Bunda biz yozgan dorilarning samarasi bo'lmaydi, qachonki biz shifokorlar bemor bilan undagi asl o'zgarishlar sababini, qorquvlarni asosis ekanini, kasalikni yengishga bo'lgan ham shifokor o'zida , ham bemorda ham ishonch hosil qilishi, avvalo kasalni jismonan

tuzatishdan oldin, bemor ongini kasalikka o'zaro muloqot asosida tuzatmog'i lozim.

Pokistonda o'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, shifokor va bemor o'rtasidagi o'zaro ta'sirning bir nechta komponentlari, masalan, texnik tajriba, sarflangan vaqt, umumiy yondashuv va muloqot va muqobil sog'liqni saqlash xizmati bemorlarning zaiflik tajribasi bilan bog'liq. Shunga o'xshab, Singapurda o'tkazilgan tadqiqot shuni ko'rsatdiki, sog'liqni saqlash bilan bog'liq shikoyatlarning aksariyati aloqa muammolari, jumladan, og'zaki bo'lmagan va og'zaki muloqot xatolari, shifokor va bemor o'rtasidagi munosabatlardagi yomon munosabatdir. Shifokorlarning bemorlar bilan o'zaro munosabati davomida tushuntirishlar berish nuqtai nazaridan, shifokorlar kasallik va boshqaruv bilan bog'liq ma'lumotlarni bemorlar o'z-o'zini boshqarish muhimligini to'liq tushunadigan tarzda taqdim etganlarida, bemorlar o'zini o'zi boshqarish jihatidan ancha tajribaga ega bo'lishlari kasaliklarga chalinish va ulardan samarali davolanish tez suratda yaxshilanar edi.

G'aroyibotga intilish bemormi dori, operatsiya singari tibbiyotdagina emas, ba'liki ruhiy yordam bemorlarning qo'lab-quvatlashga tashnaligidan kelib chiqadi. Agar tibbiyot vakili buni anglan yetmasa va faqat oddiy molaja bilan kifoyalansa, bemorning ham undan hafsalasi pir bo'ladi, ta'bib izlab ketadi va biz yetkazib bera olmagan ta'sirni undan topishga intiladi. Shifokorlarning bemorlarga salomlashish, xushmuomalalik va hurmat bilan munosabatda bo'lish kabi ko'nikmalari bemorlar tomonidan qadrlanadi, natijada bemorlar ularning maslahati va ko'rsatilayotgan davolanishidan qoniqish hosil qiladi. Tibbiy ma'lumotlarga ko'ra, maslahatlar va davolash rejaları bilan bo'lishish orqali sog'liqni saqlash savodxonligini targ'ib qilish ham bemorning qoniqishiga olib keladi, shifokorlari bilan hech qanday tushuntirish yoki maslahat bermasdan juda cheklangan suhbatlashganlar hafsalasi pir bo'lgan. Ushbu topilma boshqa tadqiqotlar natijalariga mos keladi.

Davlatlarda Sog'liqni saqlash xizmatlaridan ko'p irqli aholi tomonidan foydalanilishini hisobga olsak, til, e'tiqod va madaniy to'siqlar shifokorlar va bemorlar o'rtasida samarali muloqotni o'rnatishda tez-tez to'siq bo'lishi mumkin. Bemorlarning umidlarini qondirish uchun shifokor va bemor o'rtasidagi o'zaro munosabatlarda to'g'ri muloqotga bo'lgan ehtiyoj juda muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. E.K Qosimov shifokorning nutq madaniyati va bemor bilan muloqot sa'nati.
2. Rizoiy F., Askariy H.A. 2011 yilda Isfahon Al-Zahra(S) kasalxonasi klinikalarida shifokorlarning muloqot qobiliyatlari va ambulator bemorlarning qoniqishlari o'rtasidagi munosabatni tekshirish. J. Educ. Salomatlikni targ'ib qilish. 2014
3. Aarons D. Yamaykadagi davlat shifoxonalarida shifokor-bemor muloqoti: ijtimoiymadaniy hodisaning empirik va axloqiy o'lchovlari. [(2018-yil 12-yanvarda kirilgan)];2005
4. Travalin J.M., Ruchinskas R., D'Alonzo G.E. Bemor va shifokor aloqasi: nima uchun va qanday. J. Am. Osteopat. Dots. 2005; 105:13–18. [PubMed] [Google Scholar]